कस्तावतादोषइत्यतआह यइति ॥ १७ ॥ आत्मनःकर्तृत्वेदृष्टविरोधमाह यदीत्यादिना ॥१८॥ नन्वदृष्टानुकूल्याभावादारंभविघातइत्यतआहानिष्टस्येति हितार्थंयतमानानांस्वतंत्राणामप्यनिष्टादृष्टोत्पत्ति
रप्ययुक्तैवेतिभोक्तृत्वसमनियतस्यकर्तृत्वस्याभावेभोक्तृत्वस्याप्यभावइत्यर्थः ॥ १९ ॥ ईशःकालश्चेतिस्वभावस्यैवनामांतरमित्यभिप्रेत्याहानिष्टस्येति यथानिष्टनिष्पत्तिरिष्टतिरोधानंचायत्नतएवस्वभावा
दापततिएवमन्यदपीत्यर्थः नहिस्वभावजमदृष्टंस्वभावप्रवर्तकंभवति कार्यस्यकारणाप्रवर्त्तकत्वादितिभावः ॥ २० ॥ २१ ॥ प्रकृतेःस्वातंत्र्यमुपसंहरतिद्वाभ्यां स्वभावेति गुणाःसुखदुःखादयः मानकारणं
अहंसुखीकर्ताभोक्ताचेत्यभिमानहेतुर्नकिमपीत्यर्थः ॥ २२ ॥ आत्मप्रतिष्ठामोक्षः प्रज्ञाआत्मज्ञानं तदपिस्वभावादेववंधस्यैवासत्त्वात्तत्प्रतियोगिनीमुक्तिरपिअज्ञानादेवेत्यर्थः तथाचश्रुतिः ननिरोधोनचोत्प
त्तिर्नबद्धोनचसाधकः नमुमुक्षुर्नवैमुक्तइत्येषापरमार्थतेति ॥ २३ ॥ ननुपर्जन्यवदीशकालस्थानीयाप्रकृतिःसाधारणंकारणंकर्मतुबीजवदसाधारणमितिशंकते कर्मजमिति एतन्निरासंप्रतिजानीते कर्म

यस्तुकर्तारमात्मानंमन्यतेसाध्वसाधुवा ॥ तस्यदोषवतीप्रज्ञाअतत्त्वज्ञेतिमेमतिः ॥ १७ ॥ यदिस्यात्पुरुषःकर्ताशक्रात्मश्रेयसेध्रुवं ॥ आरंभास्तस्यसिद्ध्येयुर्न
तुजातुपराभवेत् ॥ १८ ॥ अनिष्टस्यहिनिर्वृत्तिरनिवृत्तिःप्रियस्यच ॥ लक्ष्यतेयतमानानांपुरुषार्थस्ततःकुतः ॥ १९ ॥ अनिष्टस्याभिनिर्वृत्तिमिष्टसंवृत्तिमेव
च ॥ अप्रयत्नेनपश्यामःकेषांचित्तत्स्वभावतः ॥ २० ॥ प्रतिरूपतराःकेचिद्दृश्यंतेबुद्धिमत्तराः ॥ विरूपेभ्योल्पबुद्धिभ्योलिप्समानाधनागमं ॥ २१ ॥ स्वभावप्रेरि
ताःसर्वेनिविशंतेगुणायदा ॥ शुभाशुभास्तदातत्रकस्यकिंमानकारणं ॥ २२ ॥ स्वभावादेवतत्सर्वमितिमेनिश्चितामतिः ॥ आत्मप्रतिष्ठाप्रज्ञावाममनास्तित
तोन्यथा ॥ २३ ॥ कर्मजंत्विहमन्यंतेफलयोगंशुभाशुभं ॥ कर्मणांविषयंकृत्स्नमहंवक्ष्यामितच्छृणु ॥ २४ ॥ यथावेदयतेकश्चिदोदनंवायसोत्थदन् ॥ एवंसर्वा
णिकर्माणिस्वभावस्यैवलक्षणं ॥ २५ ॥ विकारानेवयोवेदनवेदप्रकृतिंपरां ॥ तस्यस्तंभोभवेद्बाल्यान्नास्तिस्तंभोनुपश्यतः ॥ २६ ॥ स्वभावभाविनोभावान्सर्वाने
वेहनिश्चयात् ॥ बुद्ध्यमानस्यदर्पोवामानोवाकिंकरिष्यति ॥ २७ ॥ वेदधर्मविधिंकृत्स्नंभूतानांचाप्यनित्यतां ॥ तस्माच्छक्रनशोचामिसर्वंत्वेवेदमंतवत् ॥ २८ ॥

णामिति विषयंविशेषकार्यं ॥ २४ ॥ तदेवाहयथेतिकाकोन्नमिवकर्माणिस्वभावंप्रकाशयंति नतुवर्तयंतीत्यर्थः लक्षणंज्ञापकानि असाधारणोधर्मइतियावत् अयंभावः तंतवएवपटस्यकारणंतद्गतशौक्ल्यादिकंतु
पटगतवैचित्र्यस्य एवंस्वभावएवजन्यमात्रहेतुस्तद्गतंधर्मादिकंतद्वैचित्र्येऽसाधारणोहेतुः एतदेवोक्तंयोगैः निमित्तमप्रयोजकंप्रकृतीनामावरणभेदस्तुततःक्षेत्रिकवदिति धर्मादिर्गुणानांनप्रवर्तकःकिंतुतेनगुण
प्रवाहस्याधर्मस्रोतःखिलीकुर्वताधर्मस्रोतसआवरणंदूरीक्रियतेइतिसूत्रार्थः एतदेवकर्मणांस्वभावज्ञापकत्वमिति ॥ २५ ॥ फलितमाह विकारानिति विकारान्धर्मान् परांप्रकृतिंअर्वाचीनत्रिगुणमयप्रकृत्यपे
क्षयाश्रेष्ठांप्रकृतिमुपादानंब्रह्मयोनवेदतस्यकर्मप्रधानस्यभेददर्शिनःस्तंभोभवति नतुअनुपश्यतःपरांप्रकृतिं ॥ २६ ॥ ब्रह्मविदःकुतःस्तंभोनास्तीत्याशंक्यप्रकृतिरेवकर्त्रीनत्वात्मेतिबोधादित्याह स्वभावेति
कर्तृत्वाभिमानोहिदर्पादेःकारणं तदभावाद्दर्पाद्यभावइत्यर्थः ॥ २७ ॥ यस्मात्वेदजानामिसर्वमंतवदितितस्मान्नशोचामीत्यर्थः ॥ २८ ॥

Digitized by Google